

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De actio negatoria : een studie naar de rechtsvorderlijke zijde van het eigendomsrecht

Es, P.C. van

Citation

Es, P. C. van. (2005, October 5). *De actio negatoria : een studie naar de rechtsvorderlijke zijde van het eigendomsrecht. Meijers-reeks*. Wolf Legal Publishers, Nijmegen. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4301>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4301>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

15 | De verhouding tussen de moderne *actio negatoria* en de onrechtmatige-daadsvordering van art. 6:162 BW

15.1 HET BESTAAN VAN DE MODERNE *ACTIO NEGATORIA* NAAST DE VORDERING UIT ONRECHTMATIGE DAAD VAN ART. 6:162 BW

Een succesvol beroep op de moderne *actio negatoria* vereist een (dreigende) niet met depossederend gepaard gaande *inbreuk op het eigendomsrecht*. Een ‘inbreuk op een recht’ vormt een van de onrechtmatigheidscategorieën van art. 6:162 lid 2 BW. In gevallen waarin de moderne *actio negatoria* kan worden toegepast, zal er daarom ook altijd sprake zijn van een (dreigende) onrechtmatige daad. Deze onrechtmatige daad kan bestaan in een *handelen* waardoor inbreuk op een eigendomsrecht wordt gemaakt of – wanneer een inbreuk op het eigendomsrecht wordt gevormd door een onrechtmatige toestand – in een *nalaten* om de onrechtmatige toestand ongedaan te maken.¹ De bovenstaande vaststelling zou de vraag kunnen doen rijzen of de moderne *actio negatoria* niet volledig opgaat in de algemene onrechtmatige-daadsvordering van art. 6:162 BW. Het antwoord op deze vraag luidt ontkennend. De omstandigheid dat in gevallen waarin de moderne *actio negatoria* kan worden toegepast, er altijd eveneens sprake is van een (dreigende) onrechtmatige daad in de zin van art. 6:162 lid 2 BW, wil niet zeggen dat het recht met betrekking tot de moderne *actio negatoria* onrechtmatige-daadsrecht *in de zin van art. 6:162 BW* is. Men dient te bedenken dat het recht met betrekking tot de onrechtmatige daad niet tot het exclusieve domein van art. 6:162 BW behoort. Art. 6:162 BW regelt slechts één aspect van de onrechtmatige daad, te weten de vergoeding van de als gevolg van een onrechtmatige daad geleden schade. Het eerste lid van art. 6:162 BW verplicht de dader aan wie een onrechtmatige daad kan worden toegerekend, de als gevolg van die onrechtmatige daad geleden schade te vergoeden.² Hiernaast kent ons recht echter ook de mogelijkheid om naleving te vorderen van rechtsplichten waarvan niet-naleving een onrechtmatige daad oplevert. Het vorderen van de naleving van deze rechtsplichten geschiedt door

1 Vgl. met betrekking tot dit laatste geval Van Nispen (1978), p. 14-15, alsmede HR 7 mei 1982, NJ 1983, 478 m. nt. CJHB (Trechsel/Laméris), waar het nalaten om een onrechtmatige (op het eigendomsrecht inbreukmakende) toestand ongedaan te maken, wordt aangemerkt als handelen in strijd met de zorgvuldigheid die in het maatschappelijk verkeer betaamt.

2 De schadevergoeding wordt als regel voldaan in geld, maar de rechter kan op vordering van de benadeelde schadevergoeding in andere vorm dan betaling van een geldsom toekennen (art. 6:103 BW).

verbods- of bevelsacties.³ Het is in dit verband van groot belang erop te wijzen dat niet in zijn algemeenheid gesteld kan worden dat de rechtsplicht om zich te onthouden van het plegen van een onrechtmatige daad voortvloeit uit art. 6:162 BW. Het duidelijkst blijkt dit wanneer men de tweede onrechtmatigheids-categorie van art. 6:162 lid 2 BW onder de loep neemt. Het gaat dan om een doen of nalaten in strijd met een wettelijke plicht. De rechtsplicht om een wettelijke norm te eerbiedigen vloeit niet voort uit art. 6:162 BW, maar uit de betreffende wettelijke norm zelf. Iets soortgelijks geldt voor de eerste onrechtmatigheids-categorie van art. 6:162 lid 2 BW. De norm die een inbreuk op een subjectief recht verbiedt, moet niet gezocht worden in art. 6:162 BW, maar in de inhoud van het subjectieve recht zelf.

Slechts met betrekking tot de laatste onrechtmatigheids-categorie van art. 6:162 lid 2 BW liggen de zaken anders. Deze categorie – die in 1919 onder vigeur van art. 1401 OBW door de Hoge Raad is geïntroduceerd⁴ en in 1992 door de wetgever in art. 6:162 lid 2 BW is gecodificeerd – behelst een doen of nalaten in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt. Wanneer zich in een concreet geval een dergelijk doen of nalaten in strijd met het *ongeschreven* recht voordoet, dan is de enige bepaling van *geschreven* recht die dit gedrag ongeoorloofd verklaart, te vinden in art. 6:162 BW. Een verbods- of bevelsvordering met betrekking tot een doen of nalaten in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt, moet dan ook op dit artikel gebaseerd worden.⁵ Hoewel de bedoelde categorie van onrechtmatige daden die bestaan in een doen of nalaten in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt, zich vanaf 1919 tot een zeer belangrijke en bijna alles-omvattende categorie heeft ontwikkeld, mag dit niet het zicht ontnemen op het gegeven dat de inbreuk op een subjectief recht nog steeds een zelfstandige onrechtmatigheids-categorie vormt.⁶ Voor deze categorie geldt dat een vordering tot verbod op inbreukmakende handelingen of tot ongedaanmaking van een inbreukmakende toestand, niet voortvloeit uit art. 6:162 BW, maar rechtstreeks uit het betreffende subjectieve recht.⁷ Wanneer dit subjectieve recht

3 Zie met betrekking tot deze terminologie Van Nispen (1978), p. 5.

4 HR 31 januari 1919, *NJ* 1919, 161 m. nt. Molengraaff (Lindenbaum/Cohen).

5 Hiermee stemt overeen dat de in verband met de preventieve werking van art. 6:162 BW (1401 OBW) veel geciteerde overweging uit HR 18 augustus 1944, *NJ* 1944/45, 598 ('...daar de bescherming, die dit artikel <art.1401 OBW> geeft, niet is uitgeput met de daarin met zooveel woorden gegeven aanspraak op schadevergoeding na begaan onrecht, doch zich ook uitstrekt tot maatregelen van preventie voor het geval ernstig dreigt dat onrecht staat te geschieden;') betrekking had op een (dreigend) handelen in strijd met de ten opzichte van derden in acht te nemen zorgvuldigheid.

6 Zie hierover nader § 17.2.5 hieronder.

7 Zie ook A-G Langemeijer in zijn conclusie voor HR 16 maart 1951, *NJ* 1951, 318: 'Mij dunkt: wanneer het tot de inhoud van een subjectief privaatrecht behoort, dat de gerechtigde bij uitsluiting bepaalde dingen zal mogen doen of gevrijwaard zal zijn tegen bepaalde gedragingen van anderen, dan ligt het in de aard der zaak, dat hij een rechterlijk verbod kan

het eigendomsrecht is, dan is er (in het geval van een met depossederende gepaard gaande inbreuk) sprake van de revindicatie⁸ of (in het geval van een niet met depossederende gepaard gaande inbreuk) van de moderne *actio negatoria*.⁹

Heel stellig wordt het bestaan van de moderne *actio negatoria* naast de persoonlijke vordering tot schadevergoeding erkend door Brunner:

‘De eigenaar op wiens recht inbreuk wordt gemaakt, kan vorderen dat die inbreuk wordt gestaakt. Dat vloeit rechtstreeks voort uit het eigendomsrecht, is daarvan de rechtsvorderlijke zijde. Onverschillig is of de inbreuk aan schuld te wijten was, ook of daardoor schade is ontstaan. De rechtsvordering is van zakelijke aard en niet – als de vordering uit onrechtmatige daad – een persoonlijke rechtsvordering.’¹⁰

De gedachte dat de verbodsvordering (en daarmee de moderne *actio negatoria*) los staat van de onrechtmatige-daadsvordering van art. 6:162 BW, treft men ook aan bij Hartkamp. Zijn analyse laat aan precisie echter te wensen over:

‘Voorts kan men aan de rechter vragen te *verbieden dat de gedaagde zich in de toekomst aan een bepaalde onrechtmatige daad schuldig zal maken*. In het oude recht werd deze bevoegdheid op art. 1401 gebaseerd, in het huidige vloeit zij voort uit art. 3:296, dat niet alleen op verbintenissen doch ook op andere rechtsplichten van toepassing is.’¹¹

uitlokken tegen degene die datgene doet of dreigt te doen, wat alleen aan de gerechtigde vrijstaat of waartegen diens recht hem vrijwaart.’

8 Vgl. Van Nispen (1978), p. 15 en p. 72-74.

9 Vermeldenswaard in dit verband is dat bevels- en verbodssacties die niet op de (dreigende) schending van het eigendomsrecht of een ander absoluut recht zijn gebaseerd, in het Duitse recht naar analogie van § 1004 BGB tot ontwikkeling zijn gekomen en *quasinegatorische Ansprüche* worden genoemd (zie Hohloch (1976), p. 44-45 en p. 47-49 alsmede Fikentscher (1997), p. 825, Esser/Weyers (2000), p. 257 en Van Nispen (1978), p. 58).

10 C.J.H. Brunner in noot onder HR 7 mei 1982, NJ 1983, 478 (Trechsel/Laméris). Vgl. in deze zin ook Pitlo/Reehuis/Heisterkamp (2001), nr. 475, p. 357 (anders nog: Pitlo (1949), p. 189 en de latere drukken tot en met de 9e druk) en Van Maanen (2003), nr. 33, p. 31-32. In Asser/Mijnssen/Van Dam/Van Velten 3-II (2002), nr. 112, p. 131 wordt bij de behandeling van ‘Rechtsvorderingen die de eigenaar kan instellen’ met betrekking tot andere rechtsvorderingen dan een verklaring voor recht en de revindicatie, verwezen naar het Asser-deel waarin art. 6:162 BW wordt behandeld. In eerdere drukken (bijvoorbeeld Asser/Beeckhuis 3-II (1983), p. 136) werd bij de behandeling van ‘Rechtsvorderingen die de eigenaar kan instellen’ – naast de schadevergoedingsvordering uit art. 1401 OBW – nog wel melding gemaakt van de verbodsvordering en de vordering tot het opheffen van een stoornis.

11 Asser/Hartkamp 4-III (2002), nr. 118, p. 125. Zie ook Van Nispen (1978), p. 51: ‘In het stelsel van het Ontwerp-B.W. ligt de preventieve rechtsbescherming tegen onrechtmatige daden niet langer opgesloten in het equivalent van artikel 1401 B.W. (artikel 6.3.1.1. lid 1 <het huidige art. 6:162 lid 1 BW>) maar vindt zij haar grondslag in artikel 3.11.1. lid 1 <het huidige art. 3:296 lid 1 BW>.’

Op zichzelf is de gedachte juist dat een verbodsvordering onder het huidige recht gebaseerd is op art. 3:296 BW. Bedacht moet echter worden dat een verbod nooit alleen op art. 3:296 BW steunt. In het geval van de moderne *actio negatoria* steunt het verbod als regel op art. 3:296 BW in verbinding met art. 5:1 lid 2 BW.¹² Met betrekking tot een verbod op een handeling in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt, geldt – zoals hierboven aangegeven – dat het berust op art. 3:296 BW in verbinding met art. 6:162 BW. De opmerking van Hartkamp dat de bevoegdheid om een verbodsvordering in te stellen onder het oude recht gebaseerd werd op art. 1401 OBW is, zo algemeen gesteld, onjuist. Ook onder het oude recht was de regel die nu is neergelegd in art. 3:296 BW namelijk geldend recht.¹³ Als gevolg hiervan gold ook onder het oude recht dat een vordering tot verbod op een inbreuk op het eigendomsrecht niet gebaseerd was op art. 1401 OBW, maar rechtstreeks op het exclusieve eigendomsrecht.¹⁴

15.2 DE ZELFSTANDIGE ROL VAN DE MODERNE *ACTIO NEGATORIA* TEN OPZICHTE VAN DE ONRECHTMATIGE-DAADSVORDERING VAN ART. 6:162 BW

Sinds lange tijd bestaat de mogelijkheid dat de rechter in het kader van een vordering uit onrechtmatige daad de gedaagde tot iets anders veroordeelt dan tot schadevergoeding in geld.¹⁵ Deze mogelijkheid doet de vraag rijzen of de moderne *actio negatoria*, als middel om een verbod of een bevel te vorderen, naast de onrechtmatige-daadsvordering van art. 6:162 BW niet overbodig is. Men zou namelijk kunnen menen dat zo'n verbod of bevel ook altijd geconstrueerd kan worden als een vorm van schadevergoeding anders dan in geld. Deze visie is echter onjuist om de eenvoudige reden dat het bij een verbod op (dreigend) handelen in strijd met het eigendomsrecht of een bevel tot ongedaanmaking van een op het eigendomsrecht inbreukmakende toestand niet gaat om de vergoeding van *als gevolg* van een onrechtmatige daad geleden schade. Het duidelijkst blijkt dit bij de op grond van een dreigende schending van het eigendomsrecht ingestelde verbodsvordering. Deze vordering is erop gericht dat de gedaagde zich in de toekomst van een bepaald (op het eigendomsrecht inbreukmakend) onrechtmatig handelen zal onthouden. De vordering dient in de eerste plaats ter handhaving van het eigendomsrecht en in de tweede plaats ter voorkoming van eventuele schade die door de dreigende onrechtmatige daad veroorzaakt kan worden. Van vergoeding van als gevolg

12 De moderne *actio negatoria* kan echter ook worden ingesteld in verband met de (dreigende) schending van een andere op het eigendomsrecht betrekking hebbende bepaling, zoals een bepaling uit het burennrecht. Zie daarover § 18.3.1 hieronder.

13 Zie literatuur en rechtspraak vermeld in noot 2 van § 14.1 hierboven.

14 Zie bijvoorbeeld HR 13 november 1914, NJ 1915, 98, W. 9810 m. nt. EMM (Kieft/Otjes).

15 Zie HR 13 maart 1903, W. 7899 en art. 6:103 BW.

van een onrechtmatige daad geleden schade is geen sprake. Het verbod kan daarom onmogelijk gezien worden als een vorm van schadevergoeding anders dan in geld.

Evenals de verbodsvordering moet ook de bevelsvordering (tot beëindiging van een op het eigendomsrecht inbreukmakende *toestand*) scherp onderscheiden worden van een op onrechtmatige daad gebaseerde vordering tot schadevergoeding anders dan in geld.¹⁶ Weliswaar is er in het geval van een op het eigendomsrecht inbreukmakende toestand altijd sprake van een onrechtmatige daad (bestaande in het nalaten de onrechtmatige toestand ongedaan te maken), maar dit wil niet zeggen dat het bevel om een onrechtmatige toestand te beëindigen kan worden aangemerkt als de vergoeding van *als gevolg* van die onrechtmatige daad geleden schade.¹⁷ Het bevel dient ertoe de onrechtmatige toestand zelf te doen ophouden en daarmee om – evenals bij de verbodsvordering – het eigendomsrecht te handhaven en te voorkomen dat in de toekomst een onrechtmatige daad (bestaande in het nalaten de onrechtmatige toestand ongedaan te maken) wordt begaan. Dit neemt natuurlijk niet weg dat iemand als gevolg van een onrechtmatige toestand schade kan leiden. Een balkon van A dat over B's tuin hangt kan leiden tot verminderde huuropbrengsten van B of tot schade aan zijn gewassen. Dat is schade die op grond van de met de *actio negatoria* cumulerende onrechtmatige-daadsvordering van art. 6:162 BW op A verhaald kan worden.¹⁸ Waar het om gaat is dat de aanwezigheid van het balkon zelf niet als *schade* kan worden aangemerkt die *als gevolg van* een onrechtmatige daad (bestaande in het nalaten de onrechtmatige toestand ongedaan te maken) is geleden en op grond van art. 6:162 BW voor vergoeding in aanmerking komt. De aanwezigheid van het balkon is de *oorzaak* van de onrechtmatige toestand en daarmee ook (mede) van de onrechtmatige daad,

16 Zie ook Van Nispen (1978), p. 66.

17 Vgl. Van Nispen (1978), p. 73 die de stelling bestrijdt dat de revindicatie zou strekken tot schadevergoeding in andere vorm dan geld. Het argument van Van Nispen is dat niet valt in te zien welke schade door afgifte wordt vergoed.

18 Onder het BW van 1838 deed zich met betrekking tot de samenloop van de rechtsvordering tot schadevergoeding en de rechtsvordering tot ongedaanmaking van een inbreuk op het eigendomsrecht, een bijzonder probleem voor. Dit probleem was gelegen in het feit dat het Wetboek van rechtsvordering onder het OBW in art. 129 Rv (oud) onderscheid maakte tussen persoonlijke en zakelijke rechtsvorderingen. Aan dit onderscheid waren verschillen verbonden op het gebied van de absolute en relatieve competentie van de rechter. Denkbaar was daarom dat uit één bepaald feitencomplex zowel een vordering tot schadevergoeding voort zou spruiten die (als persoonlijke rechtsvordering) bij de ene rechter aanhangig gemaakt zou moeten worden, als een vordering tot ongedaanmaking van een op het eigendomsrecht inbreukmakende toestand die (als zakelijke rechtsvordering) bij een andere rechter aanhangig gemaakt zou moeten worden. Meijers (Meijers (1912), p. 611) heeft er in dit verband voor gepleit om een persoonlijke vordering tot schadevergoeding verenigd met een zakelijke rechtsvordering, met het oog op de absolute en relatieve competentie van de rechter, tezamen te laten gelden als één zakelijke rechtsvordering. Sinds de invoering van het BW in 1992 bestaat dit probleem niet meer, omdat de wet geen verschil meer maakt tussen persoonlijke en zakelijke rechtsvorderingen.

bestaande in het nalaten om die onrechtmatige toestand ongedaan te maken. De vordering waarmee het ongedaan maken van deze *oorzaak* kan worden gevorderd, is de moderne *actio negatoria*.

15.3 'HERSTEL IN DE VORIGE TOESTAND': HET VERSCHIL TUSSEN VERGOEDING VAN SCHADE EN ONGEDAANMAKING VAN EEN ONRECHTMATIGE TOESTAND

De moderne *actio negatoria* is erop gericht om de feitelijke situatie met betrekking tot het eigendomsrecht voor de toekomst in overeenstemming te brengen met de situatie zoals deze rechtens behoort te zijn.¹⁹ De onrechtmatige-daadsvordering van art. 6:162 BW daarentegen, is gericht op de vergoeding van in het verleden als gevolg van een onrechtmatige daad geleden schade. Dit onderscheid neemt niet weg dat beide vorderingen kunnen leiden tot een veroordeling tot 'herstel in de oude toestand'. Hierbij moet echter bedacht worden dat het begrip 'herstel in de oude toestand' geen eenduidig betekenis heeft. Scholten schrijft in dit verband:

'Naar ons oordeel zal moeten worden onderscheiden. Onder herstel wordt tweëerlei samengevat: 1. wegnemen van de blijvende stoornis, 2. weder-opbouw van hetgeen is vernietigd. In het eerste geval bestaat de vordering onafhankelijk van iedere schuld; hiervoor geldt wat Goudekot leert dat de eigendom op zich zelve insluit dat inbreuk niet behoeft te worden geduld. (...) Wordt daarentegen weder-opbouw van hetgeen vernield is gevraagd, dan is dit een vorm van schadevergoeding, die aan de regelen voor de geldvergoeding onderworpen is.'²⁰

Het wegnemen van een blijvende stoornis kan met de moderne *actio negatoria* gevorderd worden. Wederopbouw van hetgeen vernietigd is, is schadevergoeding anders dan in geld. Voor de toewijzing hiervan gelden de regels van art. 6:162 BW. Het door Scholten gemaakte onderscheid zou de vraag kunnen oproepen waarom zaakbeschadiging geen 'blijvende stoornis' in het genot van de eigendom zou kunnen opleveren. In een afgebrand huis kan niet meer gewoond worden en in een auto die als gevolg van een botsing total loss is

19 Vgl. Motive (1888), p. 394: 'Während der unter 1. gedachte rein dingliche Anspruch auf dem gegenwärtigen Bestehen eines Widerspruches zwischen Recht und Wirklichkeit beruht und eine Ausgleichung dieses Widerspruches fordert...'.
 20 Asser/Scholten (1927), p. 105. In de elfde druk van dit boek (Asser/Beekhuis 3-I (1980)) neemt Beekhuis op p. 28 afstand van het onderscheid van Scholten met het volgende argument: 'Inbreuk op eigendom, in welke vorm zij ook geschiedt is steeds onrechtmatig in de zin van art. 1401, zodat de benadeelde een persoonlijke vordering krachtens dit artikel kan instellen.' Dit argument is onjuist. Zoals hierboven in § 15.2 aan de orde kwam, vormt het zich voordoen van een blijvende stoornis in het genot van het eigendomsrecht op zichzelf namelijk geen schadepost die op grond van de onrechtmatige-daadsvordering van art. 1401 OBW (art. 6:162 BW) voor vergoeding anders dan in geld (door ongedaanmaking) in aanmerking komt.

geraakt, kan niet meer gereden worden. Waarom zijn dit geen blijvende stoornissen in het genot van het huis respectievelijk de auto, die met de moderne *actio negatoria* door herstel in de oude toestand ongedaan gemaakt kunnen worden? Het antwoord op deze vraag vindt men bij Gursky, die dit probleem voor het Duitse recht behandelt.²¹ Van belang is volgens hem of er sprake is van een *afgeronde* (in het verleden voltooid) handeling die inbreuk op het eigendomsrecht heeft gemaakt, of van een *voortdurende* inbreuk op het eigendomsrecht. In het geval van een voortdurende inbreuk op het eigendomsrecht is er sprake van een feitelijke toestand die in strijd is met de toestand zoals die op grond van het eigendomsrecht behoort te zijn (de *Sollzustand*); de *actio negatoria* staat in dit geval ter beschikking om de feitelijke toestand voor de toekomst in overeenstemming te brengen met de *Sollzustand*. Dit ligt anders wanneer er sprake is van een afgeronde op het eigendomsrecht inbreukmakende handeling. Zo'n afgeronde handeling kan nadelige gevolgen hebben gehad, bijvoorbeeld in het geval van zaakbeschadiging. Men kan echter niet zeggen dat, na het ophouden van de inbreukmakende handeling, de nieuw ontstane toestand op zichzelf in strijd is met het eigendomsrecht: op geen enkele wijze wordt de eigenaar belemmerd in het genot van zijn (thans beschadigde) eigendom. Gursky merkt dan ook terecht op:

‘Nur die die Veränderung herbeiführende Einwirkungshandlung selbst, nicht aber der durch die abgeschlossene Einwirkungshandlung herbeigeführte neue Zustand der Sache stellt eine Beeinträchtigung iSv § 1004 Abs 1 S 1 dar.’²²

15.4 CONCLUSIE

De moderne *actio negatoria* is evenals de revindicatie een *species* van het *genus* verbods- en bevelsvorderingen. Kenmerkend voor verbods- en bevelsvorderingen is dat zij gericht zijn op de naleving van rechtsplichten waarvan de niet-naleving een onrechtmatige daad in de zin van art. 6:162 BW oplevert. Van de moderne *actio negatoria* is sprake wanneer de vordering is gericht op het naleven van de rechtsplicht om geen (niet met deposederende gepaard gaande) inbreuk op andermans eigendomsrecht te maken. Anders dan de onrechtmatige-daadsvordering van art. 6:162 BW is de moderne *actio negatoria* niet gericht op de vergoeding van in het verleden geleden schade. De moderne *actio negatoria* dient om een onrechtmatig handelen te voorkomen of een onrechtmatige toestand te doen beëindigen. Aangezien een dreigend onrecht-

21 Staudinger/Gursky (§ 1004), nr. 43, p. 438-439.

22 Staudinger/Gursky (§ 1004), nr. 43, p. 439. Zie in dezelfde zin: Picker (1972), p. 86-87, Picker (1993), p. 336 en Esser/Weyers (2000), p. 260. Zie voor het Nederlandse recht ook Van Nispen (1978), p. 69-70 waar zonder bevestigende toelichting wordt vastgesteld: ‘...de vernielde staat der zaak levert als zodanig geen onrechtmatige toestand op.’

matig handelen of een onrechtmatige toestand op zichzelf geen schadepost vormt die op grond van de onrechtmatige-daadsvordering van art. 6:162 BW in aanmerking komt voor vergoeding anders dan in geld (dus bijvoorbeeld door het uitvoeren van een bevel of een verbod), speelt de moderne *actio negatoria* een zelfstandige rol naast de onrechtmatige-daadsvordering van art. 6:162 BW.